

Vízi évfordulók 2021-ben

425 éve

1596. március 26.

Rudolf király VII. dekrétumának 52. cikkelye a Garamon működő vízimalmok felülvizsgálatát kezdeményezte, s a hajózás akadályát képező malmok megrendszabályozásáról is intézkedett, "hogya a mész, tölgy és másféle fa, élelmiszerek és minden egyéb szükséges dolgok szállítására használt vízijárművek és tutajok fel és le Esztergomba veszedelem nélkül vontathatók legyenek...". A feltételeknek meg nem felelő malmok "széthányattatásáról" az alispánoknak, ezek vonakodása esetén pedig a főkapitányoknak kellett intézkedniük.

375 éve

1646.

I. Rákóczi György, erdélyi fejedelem a Tiszának Tárkánytól (ma a szlovákiai Velké Trakany) az egykori Karcsa-éren át Tokajig vezető hajdani ágát belga és velencei mérnökökkel szabályoztatta. Az árvizes Bodroghöz egy része termővé vált, és a kiépített víziúton szállították az erdélyi sót is. Az ásott csatorna azonban karbantartás híján hamarosan feliszapolódott, úgyhogy II. Rákóczi Ferenc betemetette.

325 éve

1696.

Buda visszafoglalása után a Rudas fürdő a kincstár birtokába ment át. I. Lipót király még ugyanebben az évben Buda városának adományozta. A tanács bérbeadással hasznosította az akkor "Bürgerbad"-nak nevezett fürdőt.

300 éve

1721.

Megjelent Buda fizikusának (főorvosának), Stoker Lőrincnek a budai forrásokról és a fürdők vízellátásáról írott "*Thermographia Budensis, seu scrutinium physico-medicum aquarum mineralium Budae scaturientium...[Budai Thermographia, vagyis a Budán fakadó ásványvizek fizikai-orvosi vizsgálata...]*" c. műve, amelyet az utókor a korszerű gyógyvízvizsgálatok úttörőjeként tart számon.

250 éve

1771. április 14.

Királyi rendelet intézkedett arról, hogy a Sárvíz alsóbb, Tolna vármegyei szakaszának felmérése megkezdődjön, s a szükséges szabályozások előkészítése megtörténjen.

225 éve

1796. augusztus 8.

Mezőtúron gyűlést tartottak a Berettyó árvizei által sújtott érdekelt megyék képviselői, ahol Gaszner Lőrinc, Bihar vármegye mérnökének szabályozási tervét vitatták meg. Mivel a résztvevők nem tudtak abban megegyezni, hogy valóban a Berettyó, vagy esetleg más folyókból származó

árvizek okozzák a legfőbb gondot, s ennek megfelelően nem kívántak bizonytalan eredményt hozó munkák költségeihez hozzájárulni, a bemutatott terveket elvetették.

1796.

Budán megjelent Vályi András *"Magyar országnak leírása"* című munkája, amelyben – többek között – a hazai gyógyvizekről, fürdőkről, folyó- és állóvizekről adott számot. A Balatonról e műben található az első magyar nyelvű ismertetés. Vályi egyébként a tóról a valóságtól gyökeresen eltérő adatokat adott közre, jóllehet Krieger Sámuel munkásságának nyomán ismeretesek voltak már a Balaton helyes méretei. (Ezek egyébként Korabinszky János 1786-ban, Pozsonyban kiadott német nyelvű, Magyarországról szóló lexikonjából válhattak ismertté.)

200 éve

1821. április 2.

Beszédes József igazgató mérnök Sárvíz lecsapolási tervét a Sárvízi Társaság Közgyűlése elfogadta. Elv: a mélyponton lecsapoló csatorna (Sárvíz), a külvizek töltésekkel berekesztve, illetve elvezetve (Sió–Kapos), a malmoknak külön malomcsatorna Ősítől Cecéig (7 malom 35 vízikérékkel). Ezzel az 1810-es évek második felében félbemaradt munkák folytatását az érdekeltek megszavazták, s fellelkesedvén Beszédes magyar nyelvű szakelőadásán, határozatot fogadtak el arról, hogy számadásaikban a német, jegyzőkönyvekben pedig a latin nyelv helyett ezentúl a magyar nyelvet fogják használni.

1821. május 14.

* Zsigmondy Vilmos (Pozsony) bányamérnök, az MTA levelező tagja. Felsőfokú tanulmányait a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémián 1842-ben fejezte be. Nevét elsősorban sikeres artézi kútfúrásaival tette ismertté. Az elsőt 1865-ben fúrta Harkányban, 1866–67-ben pedig a margitszigeti, lipiki és alcsúti fúrásokat vezette. 1868-ban kezdte meg a városligeti kút fúrását. Fúrásainak földtani és hidrológiai tanulságairól a Földtani és Természettudományi Közlönyben, valamint a Bányászati és Kohászati Lapokban számolt be. A magyarországi geotermikus kutatásoknak úttörője volt és a közéletben is szerepet vállalt. 1883-ban a Magyarhoni Földtani Társulat alelnökévé választották. (+ Budapest, 1888. december 21.)

1821. július 3.

A Maros rendkívüli árvize Makónál a szentlőrinci töltésszakaszon áttörte a gátat, s előbb a szőlőket, majd a város külső részeit is elöntötte. Csak a Makó belseje és nyugati része maradt vízmentes. 746 ház dőlt romba és két ember meghalt.

1821.

Bogovich Károly, Zemplén vármegye mérnöke a rendszeres felmérés befejezése után elsőként készített az egész folyóra vonatkozó részletes vízrajzi leírást és szabályozási tervet a Bodrogról. Összeállítása része a folyó első szabályozási tervének, amelyhez 5 hossz-szelvény, 51 kereszt-szelvény, helyszínrajz és egy sor mérési jegyzőkönyv tartozik.

Bogovich szabályozási tervét a Vízi és Építészeti Főigazgatóság a következő év március 6-án el is fogadta, s a munkát kisebb változtatásokkal a terv alapján meg is valósították.

175 éve

1846. január

Pesten megjelent gr. Széchenyi István *"Eszmetöredékek, különösen a Tisza-völgy rendezését illetőleg"* című röpirata, amelyben a szerző felvázolta mindazokat a politikai, szervezési és pénzügyi elveket, amelyeket a nagy vízimunkák elvégzésénél szem előtt tartandóknak gondolt.

1846. január 26.

Megalakult a Felső-Szabolcsi Tisza-szabályozó Társulat, amelynek székhelyéül Fényes-Litkét választották. A társulat kezelésében lévő árterület Szabolcs vármegyében, a Tisza bal partján Zsurk és Vencsellő között feküdt. Északról a Tisza, keletről és délről természetes magaslatok határolták.

Az árterület középső, legmélyebb része az az egykori tavakból álló mély terület, amelyet régebben "Nagyláp"-nak, ma "Rétköz"-nek neveznek.

1846. február 20.

+ Lechner József (Buda) mérnök. Tanulmányait 1815-ben a pesti Mérnöki Intézetben végezte, majd a Helytartótanácsához tartozó Vízi és Építészeti Főigazgatóság munkatársa lett. 1822-től a Felső-Tisza szabályozásán dolgozott. 1826-ban a hivatal budai központjába került, majd kinevezték építési főigazgatóvá. Foglalkozott a pesti Duna-szakasz szabályozásának kérdésével (1842), s az 1838-as árvíz tanulságai alapján a jégtorlódás megakadályozása érdekében a soroksári Duna-ág elzárását sürgette. (* Ómoldova, 1791.)

1846 eleje

A Lányi Sámuel irányításával 1833-ban megkezdett Tisza-felmérés befejeződött. Erre a munkára támaszkodva készítette el Vásárhelyi Pál a Tisza szabályozás általános terveit.

1846. április 5.

Széchenyi István elnökletével megalakult Balaton Gőzhajózási Társaság (BGT). A megalakulás szellemi előzménye volt Széchenyi nem sokkal korábban megjelent „Balatoni gőzhajózás” c. röpirata. Fellépésének nyomán az érdekelt balatoni birtokosok körében megkezdődött a balatoni gőzhajózás szervezése. Még az év szeptember 21-én Balatonfürednél – Széchenyi 55. születésnapja előtti tisztelgésül – bocsátották vízre a "Kisfaludy" nevű gőzöst. A BGT hajója első próbaútját Füred és Kenese között október 18-án tette meg, majd négy nap alatt bejárta az egész Balatont. Menetrend szerinti üzembeállítására a következő évben került sor.

1846. április 8.

+ Vásárhelyi Pál, a Tisza-szabályozás koncepciójának megalkotója, a Duna-mappáció munkáinak egyik vezetője, az al-dunai zuhatagok első szabályozásának műszaki irányítója, a Tiszavölgyi Társulat Központi Bizottságának pesti értekezletén, a Tisza-szabályozás tervének vitája közben „véletlenül szélütés csapása alatt lerokkadva elhunyt”. (* Szepesolaszi, 1795. március 25.)

1846. április 26.

A Tisza és a Bodrog által közrefogott ún. Bodrogszoros vízeken való megvédése céljából a leleszi kolostorban Szögyényi Imre elnökletével megalakult a 904 km² érdekeltségi területű, Perbenyik székhelyű Bodrogszoros Tiszaszabályozó Társulat. A közgyűlés határozata szerint a műszaki teendőket a Nagy-Tárkányban felállított mérnöki hivatal főnöke, Barla Samu osztálymérnök látta el. A trianoni békeszerződés után a társulat területének 70%-a maradt a magyar oldalon. A társulat székhelyét ekkor Sárospatakra helyezték.

1846. július 18.

Széchenyi a "Pannónia" gőzhajón Szegedről elindult a Tisza-szabályozás érdekében tett második tiszai szervező körútjára, amelyre szakértőként Pietro Paleocapa velencei cs.kir. építési főigazgatót is magával vitte.

1846. augusztus 4.

Gr. Károlyi Lajos elnökletével megalakult a Tiszavölgyi Első Gőzhajózási Társaság.

1846. augusztus 17.

Pietro Paleocapa Sárospatakon elkészítette „*Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről*” c. munkáját, melyhez az időközben felmerült kérdésekre választ adó két toldalékot csatolt. Az elsőt Polgáron írta augusztus 26-i, a másikat Pesten szeptember 18-i keltezéssel. Mindezt még egy „*a Toplya és Ondava folyóknál munkákban követendő rendről*” szülő „*Jegyzék*”-kel egészítette ki (Polgár, 1846. augusztus 26.). Írása még ez évben nyomtatásban magyar nyelven is megjelent Sasku Károly fordításában. A 132 oldalas kötetet „*A Tisza átnézeti térképe eredetüül a Dunáig*” feliratú melléklet gazdagítja.

1846. augusztus 27.

Az egész Tisza-szabályozás kezdetét jelentő első ünnepélyes kapavágást az Alsószabolcsi Társulat területén Tiszadobon az urkomi magaslat mellett – a későbbi Széchenyi-gát építésénél és a dob-szederkényi átvágásánál – Széchenyi István tette meg.

1846. november 1.

Évekig tartó huzavona után, ideiglenes helyiségben megnyílt az Ipartanoda. Ugyanebben az évben vette fel az intézet József nádor tiszteletére a József Ipartanoda nevet. A Karácson Mihály vezette Ipartanodában nyolc tanszéket szerveztek. Ezek egy részét már 1846-ban betöltötték: a mennyiségtan professzora Arenstein József, a természetrajz és áruismereté Mihálka Antal, a német nyelv- és kereskedelemtané Mayer Frigyes, a rajzé Jubal Károly, kereskedelmi számvitelé Conlegner Károly lett. Utóbb lett az Ipartanoda tanára a kémia és technológia tanszékre Nendtvich Károly, a fizikára pedig Sztoczek József. Az intézetben a tanulmányi idő három év volt.

1846.

A Tisza jobb partján a Tisza, Borsa és Latorca árvizeinek kivédésére Beregszász székhellyel 1122 km²-en alakult meg a Beregmegyei Vízsabályozó Társulat. Tevékenysége kezdetben főleg a kisebb töltések megerősítésére és összekötésére irányult. 1867-ben újjáalakították, majd 1875-ben bevonta működési körébe a Latorca töltésezését és a terület belvízrendezését.

1846.

A Poroszlótól Csongrádig terjedő tiszai ártér érdekeltjei gr. Széchenyi István kezdeményezésére 1450 km² területen megalakították az ún. "Nagy Hevesi Társulat"-ot, mely működését meg is kezdte, de az ötvenes években hat kisebb társulatra oszlott, míg 1886-ban újra egyesültek Középtiszai Ármentesítési Társulat néven, Tiszaroff székhellyel.

1846.

A Martonos és Bácsföldvár közötti Tisza jobb parti öblözetek ármentesítése érdekében szerződésre léptek Martonos, Ó-Kanizsa, Zenta, Mohol, Ada, Petrovoszeló, Ó-Becse, valamint Bács-Földvár községek, ill. városok és Óbecse székhellyel megalakult a Bácsi-Tiszai Társulat. A szabadságharc előtt azonban csak a kanizsa-adorjáni töltésszakasz épült ki. Az 1858-ban kiadott pátenssel a társulat elnevezését Tiszai VI. folyamosztály I. Építészeti Egyletre változtatták. A Társulat többszöri szervezeti változás után 1902-ben újraalakult.

1846.

A Rábca-szabályozás kérdésében annyira elmérgeződött Győr és Sopron vármegye vitája, hogy Kapi (a mai Rábcakapi) község határában, a gátnál verekedés tört ki a két megye lakosai között, s a gátat a soproniak lerombolták. Tekintettel a kialakult helyzetre kérték gr. Széchenyi Istvánt, vállalja el a szabályozások irányítását. A Kancellária 1847. május 14-én hozzájárult, hogy Széchenyi kezébe vegye a Felső-Duna és a Rába szabályozásának ügyét.

1846.

Szatmár megye északi részén a Tisza bal partján, a nyírvidéki dombok lábáig elterülő több mint 575 km² árterületen alakult meg a „Felső-Szabolcsi Tiszaszabályozási Társulat”, Kisvárdá székhellyel.

150 éve

1871. május 4. – 1872. április 30.

A Duna vízének és lebegtetett hordalékának vizsgálatát Preysz Mór (1829–1877) után tanítványa, Balló Mátyás (1844–1930) kémikus folytatta. A gyűjtött anyag vegyi összetételére vonatkozó vizsgálatokat elsőnek Balló végezte el, aki az Akadémia folyóiratában (1873-ban) megjelent tanulmányában többek között megállapította, hogy a folyam vízében oldott anyagok mennyisége fordítottan arányos a vízállással.

1871. június 10.

Megjelent a vízsabályozó társulatok szervezetével is foglalkozó 1871:XXXIX. törvénycikk. A jogszabály 23. szakasza először próbálta szabályozni az ármentesítések következtében jelentkező belvízelhárítási feladatokat. A törvény ugyanakkor a társulatok megalakításának elősegítésére a szabályozási tervek elkészítését előleggel is támogathatta. Ezt a lehetőséget később a vízjogi törvény eltörölte.

1871. június 10.

Megjelent a gátrendőrségről szóló 1871:XL. törvénycikk, amely többek között átfogó módon rendelkezett a gátörök alkalmazásáról, árvédelmi tartalékalap létesítéséről és a gátvédelmi szabályok kidolgozásáról és az árvizek elleni védekezés további kérdéseiről.

1871. július 31.

* Károlyi Sándor (Varasd) mérnök. Tanulmányait a bp.-i József Műeg.-en végezte (1895). Gyakorlati működését a bp.-i kultúrmérnöki hivatalban kezdte, ahonnan Pécsre, majd Brassóba került. 1919-től a szombathelyi kultúrmérnöki hivatal főnöke majd kerületi felügyelő. 1928-tól nyugalomba vonulásáig, 1931-ig a Földművelésügyi Min. Vízügyi Főosztálya kultúrmérnöki ügyosztályának vezetője, az Ecsedi láp, valamint a Szamos szabályozásának min.-i biztosa volt. Ő készítette a szombathelyi kultúrmérnöki hivatal hatáskörébe tartozó Kis-Balaton lecsapolásának tervét a hagyományos „vízfélreszorítás” elve alapján, amelyet az 1921-ben alakult Kis-Balaton Lecsapoló Társulat hajtott végre (1922-től) egy tőzegkitermelő vállalat támogatásával. Élete utolsó éveiben legjelentősebb munkája a Fertő-tó rendezésének terve volt.

1871.

A Balatoni Gőzhajózási Társaság mellett a két part közötti összeköttetés, és a révhajózás lebonyolítására megalakult a Zala–Somogy Gőzhajózási Társaság. Hajójuk a tó első csavargőzőse, a „Balaton” volt, s nemcsak Boglár és Révfülöp között működött, mint átkelő-járat, hanem különjáratokat is vállalt.

1871. szeptember

Az alacsony dunai vízállást kihasználva megkezdték a Soroksári Duna-ág elzárására szolgáló Gubacsi-gát építését. Még ugyanebben az évben Reitter Ferenc tervei alapján, Bodoky Lajos irányításával kiépültek a rakpartok Pesten a Margit hídtól a Rudas fürdőig. A budai és pesti oldalon, valamint a Margitszigeten épített párhuzamművek rögzítették a partokat. Párhuzammű épült a mederben a mai Gellért tértől a Kondorosi útig, ezzel a Lágymányoson felére csökkent a Duna szélessége, s eltűntek a zátonyok is.

1871.

A kiegyezés után létrejött folyammérnökségeket folyószakaszokra osztottan folyammérnöki hivatalokká szervezték át. Munkájukat kezdetben általános szabályok nem határolták körül. Első teendőik közé tartozott a vízrajzi feladatok ellátása, a hajóutak ellenőrzése.

1871.

Az érdekltség az 1862-es árvízkatasztrófa után mozgalmat indított az ármentesítés megkezdésére, de csak ebben az évben tudták megalakítani – 6 820 km² érdekltségi területtel – a Pestmegyei Sárközi Ármentesítő Társulatot. A társulat már a következő évben megkezdte a munkát, amellyel 53 km-re, egészen Dunapatajig meghosszabbították árvédelmi töltésüket.

1871.

Újabb árvíz pusztított a Temes–Bega völgyében, amely bebizonyította, hogy a szétszórtan létesített védművek és a szétforgácsolt érdekltség nem képesek megoldani a völgy ármentesítését. A közmunka- és közlekedésügyi miniszter megbízta Képešs József (1818–1876) főmérnököt Háky Dániel (1808–1859 után) korábbi terveinek átdolgozására.

1871.

Keszthelyen rendszeres meteorológiai megfigyeléseket lehetővé tévő mérőállomás létesült, s ezzel a Balaton mentén megindult a folytonos csapadékszlelés is.

125 éve

1896. március 16.

Átadták rendeltetésének Felsőszabolcsi Tiszai Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat tiszaberceli gőzüzemű belvízszivattyú telepét, amelyet közel egy évszázados működés után 1983-ban védett műszaki emlékké nyilvánítottak.

1896. március 20.

* Schulhof Ödön (Budapest), balneológus, egyetemi magántanár, orvostudományok kandidátusa. Tevékenysége elsősorban a gyógyvizek hasznosítására és a gyógyfürdőügy fejlesztésére irányult. Fő

műve a „*Magyarország ásvány- és gyógyvizei*” című monográfia írása és szerkesztése volt. 1951–1966 között az Országos Balneológiai Kutató Intézetet igazgatta. (+ Budapest, 1978. február 2.)

1896. tavasz

Br. Daniel Ernő és Darányi Ignác miniszterek megállapodtak arról, hogy az ország iparának fejlesztése érdekében meg kell kezdeni az iparhidrográfiai felméréseket, azaz tisztázni kell, milyen hasznosítható vízerő készletekkel rendelkezik az ország.

1896. május 2.

I. Ferenc József ünnepélyes körülmények között megnyitotta a budapesti Városligetben felépített ezredéves kiállítást, amelyen a hazai vízimunkákat külön pavilonban mutatták be.

1896. május

Nagyváradon megjelent a Gallacz János (1849–1901) középítészeti kerületi felügyelő által szerkesztett "*Monografia a Körös–Berettyó völgy ármentesítéséről és ezen völgyben alakult vízrendező társulatokról*" című, máig forrásértékű kétkötetes munka. Az említett munka mellett a magyar honfoglalás tiszteletére számos vizitársulat adta közre könyv alakban megalakulásának és működésének történetét.

1896. június 14.

A Balatonon, nem messze a tihanyi révtől, felállították a tó vizének áramlását folyamatosan író mérőberendezést, a rheográfot.

1896. július 1.

Megalakították a Tiszai Ármentesítő Társulatok Közös Nyugdíjintézetét, amelyet az első időben 13 alapító társulat és 7 csatlakozó társulat "üzemeltetett". A nyugdíjjogosultság megillette az összes állandó foglalkoztatottságú társulati alkalmazottat, altisztet és szolgát.

1896. szeptember 27.

Ezen a napon adták át ünnepélyes keretek között a forgalomnak a Vaskapu-csatornát az érdekelt három ország – Magyarország, Szerbia és Románia – uralkodójának jelenlétében.

1896. október 8.

* Vendel Miklós (Sopron) hidrogeológus, petrográfus, egyetemi tanár, akadémikus. Fő szakterülete Sopron és környékének földtana, a hévforrások és karsztvizek közötti összefüggések vizsgálata, valamint a Fertő-tavi ásványvizek kutatása. (+ Sopron, 1977. február 7.)

1896. október 31.

A Fehér-Körösön, Gyula mellett – nem egészen két hónap alatt – megépült az Alsó Fehér-Körösi Ármentesítő Társulat Poirée-rendszerű tűsgátja (tápszilippel és csatornával együtt), amely duzzasztásával lehetővé tette a városon, valamint Békésen és Békéscsabán keresztül folyó egykori Fehér-Körös (mai nevén az Élővíz-csatorna) friss vízzel való ellátását öntözési, ipari, stb. célokra. A tűsgát terveit a gyulai folyammérnöki hivatal készítette Gallacz János irányításával, a kivitelező vállalkozó pedig Melocco Leonárd volt. A tűsgátat több mint száz esztendő múltán lebontották, s helyébe 1998-ban egy korszerűbb tömlősgát épült.

1896. november 5.

Királyhelmecen megalakult az első tiszai halászati egyesülés, a Záhony–Cigándi tiszai Halászati Társulat.

1896. november 10. vasárnap

Befejeződött a Felső-Duna szabályozása. Az 1885:VIII. tc. rendelkezéseinek megfelelően, Bodoky Lajos, majd Dolecskó Mihály tervei alapján, Fekete Zsigmond felügyelete mellett 1886-ban kezdtek meg a munkálatokat. A Felső-Duna hajózhatósága érdekében a mellékágakat elzárták és a folyó kanyarulatait átvágták. A Mosoni-Dunára pedig Rajkánál zsilipet építettek, ami nemcsak a hajózást, hanem a Mosoni-síkság és a Szigetköz árvédelmét is szolgálta. A kivitelezés irányítója Keczkés Sándor főmérnök volt.

1896. november 14.

Péchy Béla főmérnök elkészítette a Balaton Nyugati Bozót Leccapoló Társulat 107 km²-es területe vízmentesítésének tervét, amelynek csatornáit nem csak a víz levezetésére, hanem száraz időben a Balatonból öntözővíz emelésére is alkalmassá tette.

1896.

A budapesti Melocco cég kivitelezésében 18,4 km hosszban megépült Kolozsvár "úsztató" – azaz a csapadékvizet és a szennyvizet közös csőrendszeren keresztül elvezető – csatornahálózat.

1896.

Becsey Antal (1871–1939) mérnök úttörő vállalkozásként – vízkutatás céljából – számos fúrással feltárta a Pinka völgyét. Megállapította a talajvíz áramlási irányát és sebességét, meghatározta a talajvízfelszín szintvonalait, s kis vízállásánál mérte a Pinka leszívó hatását, stb. Vizsgálatainak eredményét használták fel Szombathely vízműve kútjainak telepítésekor.

1896.

A városi szennyvizek öntözésre való felhasználásában Arad városa úttörő szerepet vállalt Magyarországon. 1896-ben 0,15 km²-en, de a következő években már ennek háromszorosán létesítettek szennyvízöntözést.

1896.

Bogdánfy Ödön (1863–1944) műegyetemi rk. tanár, a vízrajzi szolgálat egyik vezető munkatársa, elkészítette hazánk első hidrogeológiai és hidrometeorológiai térképét.

1896.

Üzembe helyezték Veszprém város karsztforrásokra és aknás kutakra telepített vízművét. A vízmű napi víztermelése 1960 körül 5500 köbméter volt.

1896.

A fonyódi nyaraló és fürdőtelep tulajdonosai társulati alapon megépítették a Balaton-part első vízművét a balatonfonyódi Bélatelepen.

1896.

A debreceni Nagyerdőben az 1826-ban létesített Vigadó és Fürdőház mellett – amelyet többször bővítettek – felépült a gőzfürdő.

1896.

Befejeződött Nagyvárad vízvezetékének 1894-ben elkezdett kiépítése.

100 éve

1921. január 31.

Csepelen megnyitotta kapuit a Kassáról átköltöztetett Vizmester Iskola.

1921. március 9.

+ Kolossváry Ödön (Budapest) mérnök. A műegyetemet Budapesten és Grazban végezte 1885-ben. 1881-ben állami szolgálatba lépett. Előbb a folyammérnökségnél, majd kerületi felügyelőként működött. Behatóan foglalkozott az Alföld öntözésének kérdéseivel, cikkekben, tanulmányokban propagálta a fejlesztésének ügyét. Tervei nagy szerepet játszottak az alföldi öntözőtelepek megvalósításában. (* Árok, 1857. augusztus 4.)

1921. június 7.

* Bözsöny Dénes (Pécs) mérnök, hivatásos műszaki honvédtiszt. A budapesti műegyetemen tanársegéd, majd az OVH főmérnöke. 1951–1964 között a Magyar Hidrológiai Társaság főtitkáraként tevékenykedett. (+ Budapest, 1987. március 7.)

1921. július 6.

+ Kovács Sebestény Aladár (Budapest) mérnök, műegyetemi tanár. Tanulmányait Zürichben végezte 1880-ban. 1881-ben lépett állami szolgálatba, a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium folyammérnöki osztályán dolgozott. 1889-től a temesvári folyammérnöki hivatalt vezette. 1893-ban Budapestre, a Vízrajzi Osztályhoz helyezték át. 1896-tól a József Műegyetem vízépítési tanszékének helyettese, majd 1897-től nyilvános, rendes tanára. 1914–1916-ban az egyetem rektora. 1912–1916 között a Magyar Mérnök- és Építész Egylet elnöke volt, valamint a Magyarhoni Földtani Társulat Hidrológiai Szakosztályának elnökeként részt vett a Magyar Hidrológiai Társaság elődszervezetének megalakításában. Főleg az ármentesítés, valamint a vízépítési műtárgyak tervezése és építése terén ért el jelentős eredményeket. (* Buda, 1858. március 17.)

1921. július 28.

A dunai hajózás érdekeinek képviselőjére megalakították a Nemzetközi Dunabizottságot (CID). A szervezet első elnöke a magyar Miklós Ödön mérnök, ny. államtitkár volt.

1921. augusztus 5.

Megnyitotta kapuit a Palatinus strandfürdő a budapesti Margitszigeten. Mai formáját 1937-ben kapta Janáky István és Marisevich György építészek tervei alapján. Vízét távvezetéken kapja a sziget északi részén lévő forrásokból.

1921. augusztus 12.

A kormány döntött a budapesti Kereskedelmi, Ipari Kikötői Kormánybiztosság felállításáról, és a kikötő építés, valamint a soroksári Duna-ág rendezési munkáinak vezetésével Zielinski Szilárd (1860–1924) kormánybiztost bízta meg.

1921 ősze

A Zalavízlecsapoló Társulat – Kroller Miksa zalavári apát elnökletével – átalakult Kisbalaton Vízügyi Társulattá, s célját a Zala medrének rendezése mellett a Kis-Balaton öblözetében kiépítendő belvízlevezető csatornahálózat létesítésében jelölte meg. A Zala medrének ásását már a következő esztendőben meg is kezdte a társulat.

1921.

A József Nádor Műegyetem Vízügyi Tanszékének vezetését a korábbi professzor, Kovács Sebestény Aladár elhunytá után Weissmahr József (1875–1922) vette át.

1921.

Megépült a nagykanizsai vezetékes vízmű. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen 1935-ben 4 db mélyfúrású kútból nyert 425 000 m³ vízzel, a közel 20 km-es csőhálózatra kiépített 638 házibekötés révén 21 600 főt látott el.

1921.

A Magyar Hidrológiai Társaság jogelődje a Magyarhoni Földtani Társulat Hidrológiai Szakosztálya elhatározta egy önálló tudományos folyóirat a *"Hidrológiai Közöny"* kiadását. Különböző nehézségek miatt az első évfolyam csak 1928-ban jelent meg úgy, hogy az 1921–26 éveket magukba foglaló I–VI. kötetek egyszerre láttak napvilágot. A folyóirat első szerkesztője Zeller Tibor, a Társulat titkára volt.

75 éve

1946. február 8.

A 44810/1945.sz. FM rendelet az 1945-ben kényszerűségből létrehozott Árvédelmi Bizottságokat megszüntette. Az ár- és belvízvédelmi feladatokat ismét a kultúrmérnöki és folyamalmérnöki hivatalok, illetve a társulatok látták el.

1946. április 1.

Megkezdte önálló működését a Budapest Székesfőváros Csatornázási Művek. Feladata a csatornázási és szennyvíztisztítási munkákon kívül az árkok és patakok karbantartása, az ár- és belvízrendezés teendőinek ellátása, továbbá a nyilvános illemhelyek üzemeltetése volt.

1946. július 17.

Az FM 95200/1946.sz. rendelete a víztársulatok önkormányzatának felfüggesztését és a miniszteri biztosok megbízatását egy évvel meghosszabbította.

1946. október 8.

Siófokon tartott beszédében Tildy Zoltán köztársasági elnök hangsúlyozta a Duna–Tisza-csatorna megépítésének szükségességét. Ennek hatására – az addig vontatottan haladó – tervezési munkát meggyorsították és elkészült a kivitelezésre elfogadott általános terv, amely 1947-ben nyomtatásban is megjelent.

1946. november 9.

A Csongrád–Kecskeméti Ármentesítő és Vízügyi Társulat érdekerületén belül új társulat alakult az alpári nyárigát megépítésére, amellyel az alpári és tiszasasi lakosok kívánták ártérbe eső földjeiket megvédeni a nyári árvizek elöntéseitől.

1946. közepe

A Kárpátaljához tartozó sík, mocsarasabb területeken elszaporodó malária leküzdésére Ungváron területi Malária Állomást, Munkácson és Beregszászon Körzeti Malária Állomást létesítettek.

1946.

A Műegyetem II. Vízépítéstan Tanszékének vezetésére Szilágyi Gyula (1888–1970) professzor kapott megbízást. (1952-ben Szilágyi Gyula utódjának Mosonyi Emil (1910–2009) professzort nevezték ki.)

1946.

Megkezdtek a vizek hőfokának méréseit a napi táviratozó vízmérce állomásokon. Ennek bevezetését a mezőgazdasági és vízhasználati igények indokolták.

1946.

A hajdúszoboszlói fürdőt a népjóléti miniszter gyógyfürdővé nyilvánította.

1946. október

A Sió balatoni torkolati műveinek, illetve a Sió tervezett csatornázási műveinek irányítására létrehozták a Sió Csatornázási Kirendeltséget (SICSAKI), mely végül 1948-ban szűnt meg. Novemberben megkezdtek a siófoki vízleeresztő zsilip építési munkálatait.

50 éve

1971. január 1.

Az OVH elnökének 5/1971 sz. utasítása alapján megkezdte működését a Dunakanyari Vízművek. A vállalat részben az egyidejűleg megszüntetett Dunamenti Víz- és Csatornamű Vállalatból, részben a Pestmegyei Víz- és Csatornamű Vállalat által átadott üzemekből alakult. Első igazgatója Kiszél János volt.

1971. január 1.

Megkezdte működését a szolnoki, miskolci és debreceni vízügyi igazgatóságok tervezési osztályainak összevonásával, szolnoki székhellyel megalakított Keletmagyarországi Vízügyi Tervező Vállalat (KEVITERV). A Vállalat első igazgatója Szalóki József (1933–1993) volt.

1971. január 1.

A nagyobb térségek vízellátását és vízgazdálkodását központilag megoldó szervezetek sorában megalakították a szolnoki székhelyű Tiszamenti Regionális Vízmű és Vízgazdálkodási Vállalatot. A Vállalat első igazgatója Vasadi János volt.

1971. január 9.

+ Vendl Aladár (Budapest+), geológus, akadémikus, a Budapesti Műszaki Egyetem tanára (1926-60). Ő indította el a laza üledékes kőzetek (agyag, lösz, homok) hazai közettani, ásványtani és kémiai vizsgálatát, valamint foglalkozott a kőzetek vegyi hatásokkal szemben tanúsított ellenálló-képességével. Jelentős a hidrogeológiai munkássága: kijelölte Budapest gyógyforrásainak közös védőterületét. Kézikönyvei mellett megírta „*A százéves Magyarhoni Földtani Társulat történeté-
t*”. (* Ditró, 1886. november 18.)

1971. február 2.

Az indiai Ramsar városában elfogadták az ún. Ramsari Egyezményt, amelyben a biológiai sokféleség megőrzése érdekében a kormányok felelősséget vállaltak a vizes élőhelyek védelméért. Az egyezmény az évezred végére már a vizes területek általános védelmére irányuló világkonvencióvá bővült és az elfogadásának napja világnapot jegyez. Magyarország 1979-ben írta alá a dokumentumot és ezzel jelentősebb vizes élőhelyeit (köztük a Fertő-tavat, a Balatont, a kiskunsági szikes tavakat, a Hortobágy egyes részeit) jelölte a nemzetközi jelentőségű, ún. ramsari területek közé. Ettől kezdődően minden esztendő február 2-án a Vizes Élőhelyek Világnapja/ World Wetlands Day.

1971. január 19.

A kormány jóváhagyta a Velencei-tó hosszú távú, összetett fejlesztési tervét és programját.

1971. február 5.

+ Dudich Endre (Budapest) egyetemi tanár, akadémikus, Kossuth-díjas hidro- és barlangbiológus. Nevéhez fűződik az MTA Dunakutató Állomásának megszervezése Alsógödön (amit 1958-tól 1970-

ig vezetett), valamint az intézményes barlangzoológiai kutatások megindítása a Baradla-barlangban. 1958-ban az újra megalakuló Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnökévé választotta, a MHT tiszteleti tagja volt. (* Nagysalló, 1895. március 20.)

1971. február 20.

A Karcag melletti Kecskeri tóban, ill. a hozzávezető csatornában befejezték az ÁBK SZ által az előző évben megkezdett kísérleti nagyüzemi robbantásos csatornaépítés munkálatait.

1971. április 7.

+ Frank Miklós (Budapest) belgyógyász, balneológus, az Országos Reuma- és Fizioterápiás Intézetben fürdőorvos. A Margitszigeti Gyógyfürdő Rt.-ben végzett orvosi működése alatt fejlődött ki a gyógyfürdő terápiája. Számos tanulmányúton vett részt, s új balneológiai irányzatokkal ismerkedett meg, melyeket a margitszigeti gyógyfürdői kezelésben igyekezett érvényesíteni. Több tanulmányában írt az ásvány- és gyógyvizek külső és belső használatáról és a balneoterápia belgyógyászati kérdéseiről. (* Budapest, 1895. december 26.)

1971. május 7.

A Gazdasági Bizottság 10.115. sz. határozatával jóváhagyott első Balatoni Vízgazdálkodási Fejlesztési Program végrehajtása érdekében az OVH elnöke 9/1971 sz. alatt utasítást adott ki, hogy a Programban meghatározott vízminőségvédelmi irányelvek érvényesüljenek és a vízvédelmi célkitűzések megvalósuljanak. A feladatok koordinálására létrehozták a siófoki székhelyű Balatoni Vízvédelmi Bizottságot, amelynek első elnöke Belák Sándor egyetemi tanár volt. A Bizottság alakuló ülését június 22-én tartotta Siófokon.

Az OVH megbízása alapján a VITUKI munkatársai hozzáfogtak a tó sugárzás-, hő- és vízháztartási rendszerének tüzetesebb feltárásához.

1971. június 14-18.

A Magyar Hidrológiai Társaság és az Országos Vízügyi Hivatal – 400 hazai és több mint 100 külföldi szakember részvételével – megrendezte a Budapesti Szennyvíztisztítási Konferenciát.

1971. október

Az Akadémiai Kiadónál megjelent Bogárdi János *"Vízfolyások hordalék szállítása"* című monográfiája, amelyben a szerző 1935 óta a Felső-Duna-szakaszon, valamint a tiszalöki vízlépcső tervezése és építése folytán a Tiszán 1968-ig bezárólag végzett méréseinek eredményeit és az azokból leszűrhető tudományos következtetéseit foglalta össze.

1971. november 12.

A budapesti Kerepesi temetőben Dégen Imre államtitkár felavatta Vásárhelyi Pál síremlékét, Grantner Jenő szobrászművész alkotását.

1971. december 26.

+ Lindenmayer Kálmán (Budapest), gépészmérnök, 1956-tól a Fővárosi Vízművek ig.-ja, majd súlyos betegségéből felgyógyulva 1962 végétől haláláig a Vízművek főmérnökeként dolgozott. A káposztásmegyeri nagyfelszíni vízmű beruházási munkálatainak irányítója volt. (* Budapest, 1906. szeptember 18.)

1971.

Barcson megindult a vízügyi szakközépiskolai képzés, vízépítési és vízgazdálkodási szakokkal.

1971.

A Budapesti Felsőfokú Építőipari Technikumban (a későbbi Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán) Közműépítési Tanszéket hoztak létre.

1971.

Kormányhatározat született a Velencei-tó és környéke távlati fejlesztési érdekében. A határozat a tó nyári vízhiányának pótlására két tározó – a Zámolyi- és a Pátkai-tározó – építését irányozta elő. A Velencei-tó vízháztartásának rendszeres vizsgálatát ez évtől kezdte meg a VITUKI. Ugyancsak a Velencei-tóval kapcsolatos, hogy befejeződtek azok a vizsgálatok, amelyek a nádasokon keresztül húzott ún. "szélutak" segítségével azt kívánták megállapítani, mennyiben lehetséges a szél útjának biztosításával a tó felszínét mozgásba hozni, s ezáltal a vízminőséget javítani.

1971.

Megkezdődtek a Tisza kiterjedt vízminőségi vizsgálatai, amelynek a következő esztendőben megjelentetett eredményei szerint a folyó bakteriológiai minősítése 1960 óta egy osztállyal romlott, azaz kórokozókkal terhelt másodosztályú lett. A Tisza-víz toxikus volta tisztítási nehézségeket jelentett pl. a szolnoki felszíni vízmű számára. A folyó Borsod megyei szakaszán a bakteriológiai mutatók II–III. osztályú felszíni vizet jeleztek, s a víz Salmonella-fertőzöttsége 30%-os volt.

1971.

Hazánkban harmadikként védetté nyilvánították a Mártélyi Tájvédelmi Körzetet, amely a Tisza hullámtere, a folyómeder és az árvédelmi töltés közötti – holtágakban, ártéri erdőkben és rétekben, valamint ezek élővilágában gazdag – mintegy 22,3 km² kiterjedésű területet foglalja magában.

1971.

A budapesti műegyetemen V. Nagy Imre professzor irányítása alatt megalakult a Vízgazdálkodási és Vízépítési Intézet, amelyben a korábbi két tanszék mellett helyet kapott a Vízellátási és Csatornázási Osztály és a Hidraulikai Laboratórium is. Az említett osztály Öllös Géza vezetésével hamarosan önálló tanszékké fejlődött.

1971.

Mintegy 1 hektáros területen a szarvasi Öntözési Kutatóintézet (a mai NAIK ÖVKI) Liziméter Telepet létesített. A telep öt blokkból épült fel, egy blokkhoz 64 db liziméter edény tartozott, összesen tehát 320 edény mérési eredményeit dolgozhatták fel.

1971.

Elkészült Sopron város első szennyvíztisztító üzeme.

25 éve

1996. január 1.

Megalakult a Veszprém megye legnagyobb víziközmű szolgáltatója, a tulajdonos önkormányzatok által létrehozott Bakonykarszt Zrt.

1996. január első napjai.

A szokatlanul nagy esőzések miatt fellépő árvizek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében közel 1 milliárd forintos kárt okoztak a zsilipekben és a gátakban.

1996. február 27.

Kovács Árpád környezetvédelmi h. államtitkár nyilatkozata szerint a szennyvíztisztító telepek és a gerinc-csatornahálózatok teljes kiépítése következtében a Balaton vízminőségének romlása lelassult.

1996. augusztus

A fenyegető édesvíz-válság hívta életre a Global Water Partnership (GWP) hálózatot, amely az egész világra kiterjedően, de különösen a fejlődő és az átmeneti országokban kívánja szolgálni az édesvíz ügyét. Nyitott lett minden illetékes szervezet előtt, mint: az országok kormányservei, az ENSZ szervezetei, két- és többoldalú fejlesztési bankok, szakmai egyesületek, kutatóintézetek, nem kormányzati szervezetek, amelyeknek célja az integrált, biztonságos és fenntartható vízgazdálkodás gyakorlati megvalósításának támogatása. A nemzetközi hálózat központja Stockholmban van.

1996. március 22.

Lotz Károly vízügyi miniszter a Víz Világnapja alkalmából, a Tisza-szabályozás megindításának 150. évfordulóján gátórház-kiállítást avatott az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban.

1996. március 22.

Egy FAO felmérés (a szaharai országokkal együtt) a világ harminc legszárazabb országa közé sorolta hazánkat.

1996. április 4.

Kormánydöntés született a Duna-Tisza köze vízhiányának pótlásáról.

1996. április 9.

Árvíz vonult le Rábapatona és Győr között. A Fertő-tó környékének levezető csatornái eliszaposodtak, s a vidéken belvízkárok jelentkeztek.

1996. május 15.

Sajtótájékoztatón bejelentették, hogy a vízpótlások hatására 170 cm-re emelkedett a Velencei-tó vízszintje.

1996. június 12.

A hazai vezetékes vízellátási program befejezése alkalmából a Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége és a Magyar Hidrológiai Társaság által közösen szervezett emlékülésén dr. Juhász József professzor, a MHT elnöke június 12-ét a „Vezetékes vízellátás napja”-vá nyilvánította.

1996. július 1.

A budapesti műegyetem vízellátás-csatornázás tanszékének élén a nyugalomba vonult Öllös Géza professzort Somlyódy László akadémikus váltotta fel.

1996. július 24.

A 121/1996. (VII.24.) Korm. rendelet *"a közfürdők létesítéséről és működéséről"* intézkedik és előírja, hogy a töltő-ürítő rendszerű fürdőmedencéket 2002-ig vízforgatóval kell felszerelni.

1996. július 24.

A 2207.sz. Korm.határozat az ország települési szennyvízelvezetési és szennyvíztisztítási programja irányelveinek elfogadásáról intézkedett. Az országos program területi megalapozása érdekében 1998-ban elkészültek a megyei szennyvízelvezetési és -tisztítási koncepciók.

1996. szeptember 1.

+ Fekete György (Budapest) mérnök, a nemzetközi Dunabizottság ny. igazgatója, a folyami közlekedés és hajózás nemzetközi hírű szakembere. Jelentős szerepet játszott a II. vh. után a magyar kikötők, hajóállomások, hajóműhelyek helyreállítási munkálataiban. Kutatóként elsősorban a folyami és a tengeri hajózás üzemi és gazdasági kérdéseivel foglalkozott. Kidolgozta a Budapest-Csepeli Nemzeti és Szabadkikötő távlati fejlesztési terveit, alapvető a szerepe volt a magyarországi hajózható víziutak, a folyamszabályozás tervezési irányelveinek kialakításában. (* Törökbecse, 1919. június 7.)

1996. november 1.

Kormányengedély alapján az Árvízvédelmi és Belvízvédelmi Központi Szervezet (ÁBK SZ) megszűnt központi költségvetési szervezet lenni, s ettől kezdődően mint közhasznú társaság látta el feladatát.

1996. december 26.

A Kormány 232. sz. alatt rendeletet adott ki *"a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól"*. A jogszabály hatályba léptetésével érvényét veszítette a hasonló céllal meghozott 32/1964.sz kormányrendelet.

1996.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a vízpótló rendszer kiépítésével megkezdte az Egyek-Pusztakócsi-mocsarak vizes élőhelyének helyreállítását.

1996.

Automata üzemű, ózonos rendszerű vas-és mangántalanító vízkezelőmű létesült Csepelen.